

INSTRUKS

For

Statens strålevern

Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet

den

1. juli 2017

1. Innledning

Formål med instruksen og forhold til øvrig regelverk

Formålet med instruksen er å angi Statens stråleverns, heretter Strålevernet, myndighet og ansvar og Helse- og omsorgsdepartementets forventninger og krav til etatens systemer, rutiner og styringsprosesser. Med virkning fra 1. juli 2017 reetableres Strålevernet som en selvstendig etat under Helse- og omsorgsdepartementet.

Instruksen er hjemlet i § 3 i Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten, heretter økonomiregelverket, og er laget som et tillegg til økonomiregelverket. Instruksen bygger på at alt arbeid skjer innenfor de til enhver tid gjeldende forvaltningsrettslige rammer. De aktuelle bestemmelsene i økonomiregelverket er ikke gjengitt i instruksen. Instruksen begrenser ikke økonomiregelverket, med mindre det er innvilget unntak. Instruksen er supplert med en oversikt over faste oppdrag.

Unntak fra regelverket innvilges av Finansdepartementet, eller den som Finansdepartementet delegerer myndighet til. Unntak fra instruksen besluttes av Helse- og omsorgsdepartementet.

2. Departementets styring av Statens strålevern

Departementets overordnede ansvar

Strålevernet er et ordinært forvaltningsorgan, underlagt Helse- og omsorgsdepartementet. Helse- og omsorgsdepartementet styrer gjennom instruks med vedlegg over faste oppdrag, delegasjon, tildelingsbrev og etatsstyringsmøter.

Strålevernet forvalter også tilskudds- og stønadsordninger for andre departementer, henholdsvis Utenriksdepartementet og Klima- og Miljødepartementet. De respektive departementer har direkte instruksjonsmyndighet på disse områder.

Statens stråleverns myndighet og ansvar

Strålevernet er fag- og forvaltningsmyndighet på områdene strålevern og atomsikkerhet, radioaktiv forurensning og radioaktivt avfall, og forvalter regelverket på områdene. Strålevernet har oppgaver innen internasjonal atomsikkerhet og ikke-spredning.

Strålevernet fører tilsyn med etterlevelsen av lov, forskrift eller enkeltvedtak, og kan gi pålegg som for eksempel retting og stansing ved avvik. Strålevernets tilsyn skal være risikobasert, men Strålevernet prioriterer selv omfang, metode og valg av reaksjonsmiddel. Strålevernet skal gjennomføre sitt tilsyn etter de føringene som framgår av Strålevernets egne plandokument.

Strålevernet overvåker radioaktivitet og stråling. Overvåkingen innebærer å ha oppdatert oversikt over strålekilder i inn- og utland, konsentrasjoner av radioaktivitet og stråling, anvendelse og eksponering av stråling i yrkesliv, dagligliv og miljø. Strålevernets oversikt skal gi grunnlag for forvaltning, tilsyn, beredskap, kunnskapsproduksjon og for å ivareta nasjonale og internasjonale forpliktelser.

Innenfor sitt ansvarsområde skal Strålevernet skal ha oversikt over kunnskap og skal kontinuerlig vurdere behov for økt eller revidert kunnskap om aktuelle problemstillinger for å understøtte forvaltningen gjennom for eksempel deltakelse i nasjonal og internasjonal forskning. Strålevernet har også et ansvar for å formidle oppdatert kunnskap til relevante myndigheter og allmennheten. Dette skjer i første rekke ved overvåkning og kartlegging, samt databaser, fagsystemer, tidsskrifter og egne rapporter.

Strålevernet har beredskapsansvar både i normalsituasjoner og ved håndtering av hendelser som kan medføre radioaktivt utslipp eller –avfall til skade for helse eller miljø. Strålevernet er sekretariat for og leder Kriseutvalget for atomberedskap.

Strålevernet skal delta i relevante internasjonale prosesser og arbeid innenfor sitt ansvarsområde, bidra til gjennomføring av Norges internasjonale forpliktelser og vurdere gjennomføring av internasjonale anbefalinger. Internasjonalt arbeid innenfor strålevern og atomenergi bidrar både til internasjonal utvikling innenfor strålevern, miljøvern, atomsikkerhet og –beredskap, samtidig som det er et bidrag til å opprettholde og videreutvikle Strålevernets kompetanse og nasjonale forvaltning.

Strålevernets ansvar som direktorat for Klima- og miljødepartementet:

Strålevernet er Klima- og miljødepartementets fagetat på området radioaktiv forurensning og annen stråling i det ytre miljø og skal sikre effektiv forvaltning og gjennomføring av forurensningsloven på sitt område gjennom informasjon, håndheving og tilsyn. Det skal rådgi Klima- og miljødepartementet

på området radioaktiv forurensning og avfall, herunder miljøaspekter ved kjernekraft og annen nukleær industri.

Strålevernet skal bistå og rådgi i oppfølging av departementets beredskapsansvar. I sitt internasjonale arbeid på miljøområdet skal Strålevernet prioritere arbeidet i OSPAR, Londonkonvensjonen, IAEA, ICRP og Arktisk råd/AMAP, og lede den norsk-russiske ekspertgruppen for kartlegging av radioaktiv forurensning i de nordlige områder.

Strålevernet skal følge utviklingen på nukleære anlegg i Norges nærområder og skal i den sammenheng ha dialog med de aktuelle lands strålevernmyndigheter, miljømyndigheter og andre relevante aktører. Strålevernet skal koordinere nasjonal overvåkning av radioaktiv forurensning i det ytre miljøet, delta i nasjonal miljødatasamordning og utvikle og publisere relevant kunnskap om utslipp og avfall fra norsk virksomhet samt forekomst og effekter av radioaktivt materiale i miljøet.

Strålevernets ansvar som direktorat for Utenriksdepartementet:

Strålevernet utfører direktoratsoppgaver for Utenriksdepartementet innen internasjonal atomsikkerhet og ikke-spredning. I tillegg har Strålevernet delegert oppgaven med forvaltning av tilskuddsmidler under Regjeringens handlingsplan for atomsikkerhet.

Strålevernet skal uten unødig opphold varsle departementet når det blir kjent med vesentlige avvik innenfor eget ansvarsområde, eller når det blir kjent med vesentlige forhold som er av betydning for sektorens samlede måloppnåelse.

Prinsipielle og vesentlige spørsmål knyttet til gjennomføring av Strålevernets oppgaver, herunder tiltak som kan påvirke ressursanvendelsen i sektoren, inklusive organisasjonsendringer, skal avklares med departementet.

Styringsdialogen

Styringsdialogen mellom departementet og Statens strålevern skal gå gjennom Folkehelseavdelingen i departementet. I styringsdialogen mellom departementene og Strålevernet inngår denne instruksen, tildelingsbrev, delegasjonsskriv og minst to etatsstyringsmøter per år. I tildelingsbrevet presiseres rutinene for tildeling av nye oppdrag til Strålevernet gjennom året og Strålevernets årlige rapporteringskrav klargjøres. Dagsorden for etatsstyringsmøtene skal være avtalt på forhånd, og godkjent referat skal sendes Riksrevisjonen.

På de faglige områdene kan det avholdes jevnlig kontaktmøter der også andre relevante etater i inviteres til å delta.

I Strålevernets årsrapport skal det rapporteres på styringsparametere og spesielle oppdrag formulert i tildelingsbrevet. Det skal også rapporteres på særskilte forhold og saker av betydning som oppstår i løpet av året.

3. Statens stråleverns interne styring

Direktørens og ledelses ansvar og myndighet

Direktøren for Strålevernet har ansvaret for virksomheten i henhold til denne instruks punkt 2.2.

Direktøren har budsjett disponeringsmyndighet i henhold til tildelingsbrevet. Direktøren har anledning til å delegerer myndighet til faste organisasjonsledd eller ledere i virksomheten. Slik delegasjon skal være skriftlig.

Virksomhetsstyringen skal være dokumentert.

Utbetalinger til direktøren skal attesteres av den som fungerer for direktøren og anvises av en annen medarbeider i Strålevernet som har budsjett disponeringsmyndighet.

Krav til planlegging, gjennomføring og oppfølging av virksomheten i Statens strålevern

Strålevernet skal sørge for tilfredsstillende kontroll internt knyttet til måloppnåelse, ressursbruk, forskningsetikk, etterlevelse av regelverk mv.

Strålevernet skal på en systematisk måte identifisere, vurdere, håndtere og følge opp hendelser (risikoer) som kan inntreffe og påvirke måloppnåelse negativt. Dette innebærer blant annet at Strålevernet må rapportere til departementet om risiko og eventuelle tiltak for å redusere kritiske risikoer til et akseptabelt nivå.

På grunnlag av tildelingsbrev fra Helse- omsorgsdepartementet skal direktøren utstede disponeringsskriv til de enheter som direktøren har gitt delegert budsjett disponeringsmyndighet. Interne fullmakter omfatter de kapitler og poster som Strålevernet selv skal foreta utbetaling på og disposisjons- eller tilskuddsbevilgninger.

Disponeringsnotatet for hver enhet skal fastsette

- tildelt bevilgning fordelt på kapittel, post, eventuelt underpost, eventuelle prosjekter og andre spesifikasjoner,
- hva disponeringsmyndigheten innebærer av ansvar og myndighet,
- ansvaret for å oppnå angitte resultater, og
- hvilke rapporter som skal leveres til direktøren til hvilke tidspunkter.

Ved tildeling av eventuelle ekstra midler skal det utformes supplerende disponeringsnotat. Saker som er tatt opp av Riksrevisjonen skal rettes opp så snart det er mulig.

Strålevernet skal ha dokumentert rutiner for etablering og forvaltning av tilskuddsordninger og for enkeltstående tilskudd.

Strålevernet skal ha dokumentert rutiner for etablering og forvaltning av anskaffelser. Det skal utarbeides en årlig anskaffelsesplan, hvor myndighet og delegasjon knyttet til anskaffelser er presisert. Beslutning om omfattende anskaffelser skal tas av direktøren.

Strålevernet skal gjennomføre risikostyring i henhold til Veileder i risikostyring i HOD, og ved behov rapportere i statsstyringsmøtet.

Statens strålevern skal regelmessig vurdere behov for evalueringer, både av virksomheten som helhet, fagområder og pågående prosjekter og aktiviteter. Forslag til evalueringer tas opp med departementet.

4. Dokumentasjon

Oppdaterte versjoner av følgende dokumentasjon skal ligge til grunn for Strålevernets virksomhet:

- Utredningsinstruksen (fra KMD)
- Retningslinjer for etatsstyring
- Retningslinjer for tilskuddsforvaltning
- Prosedyrer/retningslinjer for anskaffelser
- Økonomiregelverket
- Overordnet nasjonal helse- og sosialberedskapsplan

* Vedlegg: Oversikt over regelverk som forvaltes av Statens strålevern

Vedlegg – regelverk Statens strålevern forvalter

- Lov om 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern og bruk av stråling (strålevernloven)
- Forskrift 16. desember 2016 nr. 1659 om strålevern og bruk av stråling (strålevernforskriften)
- Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven).
- Forskrift 1. november 2010 nr. 1394 om forurensningslovens anvendelse på radioaktiv forurensning og radioaktivt avfall.
- Forskrift 16. desember 2015 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften).
- Forskrift 1. juni 2004 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften). Delegering av myndighet etter forurensningsloven til Statens strålevern av 30. desember 2010
- Lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet (atomenergiloven).
- Forskrift 2. november 1984 nr. 1809 om fysisk beskyttelse av nukleært materiale og nukleære anlegg .
- Forskrift 12. mai 2000 nr. 433 om besittelse, omsetning og transport av nukleært materiale og flerbruksvarer.
- Delegering av myndighet til Forsvarsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet til å gi konsesjon for anløp av reaktordrevne fartøyer etter atomenergiloven § 4, fastsatt ved regjeringens resolusjon 5. november 1999.
- Forskrift 9. mai 2003 nr. 568 om anvendelsen av lov om strålevern og bruk av stråling på Svalbard og Jan Mayen.
- Forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften).
- Delegering av Kongens myndighet etter strålevernlovens § 16, annet ledd til Kriseutvalget for atomberedskap, fastsatt ved kgl.res. 23. august 2013
- Mandat for og sammensetning av Kriseutvalget for atomberedskap med rådgivere, samt mandat for Fylkesmannen, fastsatt ved kgl.res. 23. august 2013.